

Ny gjødselbruksforskrift

Kjellfrid Straume og Solfrid Mygland

Statsforvalteren i Agder

05.03.2025

Formålsparagraf noe supplert fra høringen

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å legge til rette for at gjødselvarer kan utnyttes som en ressurs samtidig som forurensningsmessige, helsemessige og hygieniske ulemper ved lagring og bruk forebygges. Forskriften skal legge til rette for god avling og god utnytting av næringsstoffer i gjødselvarer og jordsmonn, og begrense tap av næringsstoffer til vassdrag og luft. Forskriften skal bidra til en miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet og ivareta hensynet til biologisk mangfold.

Frist for spredning (1) – lempeligere frist sammenlignet med høringsforslaget

- Agder: frist 15. september.
- Hovedregelen er å høste eller etablere plantevekst etter siste spredning.
- Frist om våren 1. mars.

Frist for spredning (2)

- Frem til 2027 gjelder følgende frist (§ 36):
 - Agder: frist 1. november med nedmolding, 15. september for overflatespredning
 - NB: lengre overgangstid for foretak som har for lite lagerkapasitet til å overholde nye frister
- § 31: mulighet for regionale forskrifter med annen frist
 - bokstav c) Nordland og innlandsområder over marin grense, mulighet for å forlenge frist med nedmolding der vannmiljømål er nådd
 - bokstav g) strengere krav der vannmiljømål ikke er nådd

Fosforgrense

	Fra 2025	Fra 2027	Fra 2030	Fra 2033
Agder	3,5 kg P/daa	2,8 kg P/daa	2,5 kg P/daa	2,3 kg P/daa
Innmarksbeite	2 kg P/daa			

- som felles grense for alle gjødselslag, inkl. mineralgjødning
- valgmulighet mellom å rette seg etter grenser eller etter krav om balanse
- adgang til høyere fosfortilførsel for særlig fosforkrevende vekster

Hvordan praktisere 3,5 kg P/daa nå i 2025

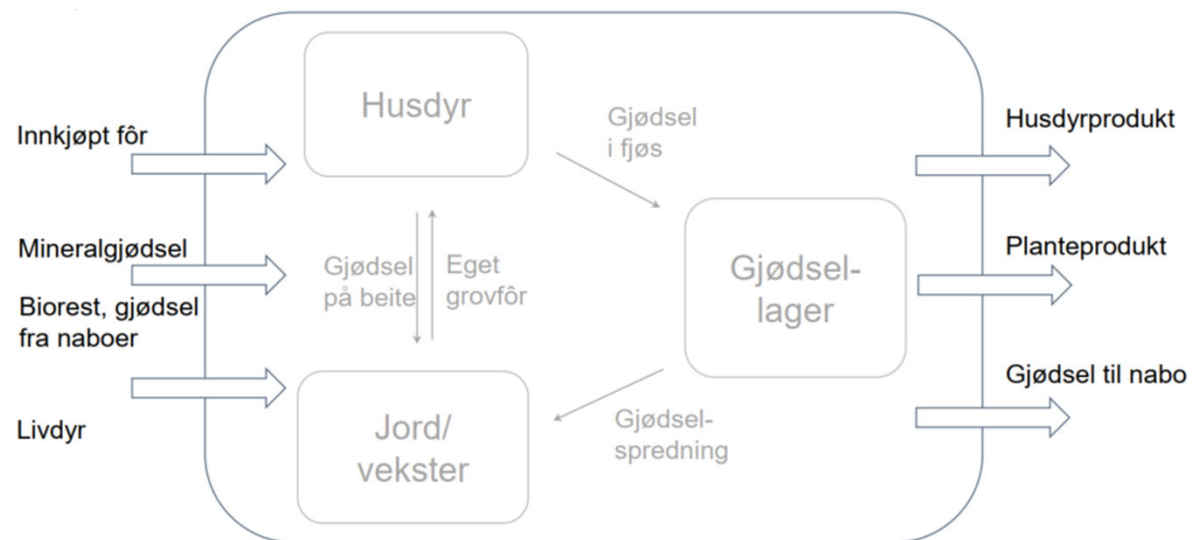
- Følge de nye grensene så langt det er praktisk rimelig.
- Selv om ny grense på 3,5 kg P/daa innføres i 2025, vil det i oppstartsåret være forståelse for at enkeltforetak (bl.a. med melkekyr) der gjødselproduksjon hittil har fått overstige 3,5 kg P/daa kan ha vanskelig for å komme innenfor de nye grensene allerede i 2025.

Valgmulighet - balansegjødsling

Følge fosforgrensen, eller rette seg etter krav om fosforbalanse

- Fosforstrømmer inn til gårdsdriften må ikke være større enn fosforstrømmer ut (forhold 1:1 eller bedre)
- Gjelder for 3-årsperiode av gangen
- Meldeplikt

Spredeareal på beite og grense på 2 kg P/daa

- Venter trykk for å få innmarksbeiter godkjent som spredeareal.
 - Viktig med god saksbehandling: åpne for gjødsling der det er ønskelig, men skjerme mot gjødsling der det er uønsket.
- Todelt løsning som blir løst gjennom søknad:
 - Beite godkjent bare for mineralgjødsel.
 - Beite med godkjenning generelt.
- Godkjent areal skal innrapporteres av kommunen i offentlig register.
 - Utenom i Rogaland, må godkjenninger inntil videre ligge i kartotek lokalt.

Ymse

Krav til:

- dyrehold utendørs (§ 6)
- bakkelagring av faste gjødselslag (§ 8)
- rundballer og annen midlertidig lagring av fôr (§ 9)
- planterester fra grønnsaksavlinger og veksthus (§ 10 og § 11)
(som får tidsavgrensning og ikke får plasseres nær vann, flomutsatte areal)
- oppsamling av silopressaft (§ 9) og næringsholdig væskeoverskudd fra husdyrrom og veksthus (§ 10)

Noen justering og oppmykninger sammenlignet med høringsforslaget

- Overgangstid før strammere fosforgrenser (§ 20).
- Justeringer og overgangstid for spredefrister (§ 15).
- Ikke krav om dekke på lager for svinegjødning nå, skal utredes nærmere og innføres så snart som mulig (§ 7).
- Fjølfe gjødning kan lagres på bakken uten krav om å skjerme mot nedbør (§ 8).
- Tørre gjødselvarer mottatt utenfra kan lagres på bruksstedet utenom vekstsesongen (§ 8).
- Jordprøver i hovedsak < 8 år, og ikke krav om uavhengig konsulent.

Plan og journal – fra 2026

- Krav om plan for gjødsling ved > 25 daa (> 5 daa ved potet og grønnsaker)
– mye som gjeldende bestemmelse.
- Krav til journal over faktisk disponering av gjødsla, inkludert
 - dokumentasjon av mottak
 - dokumentasjon/innrapportering av bortskaffelse
ved > 75 kg fosfor

Hva vil vi med gjødselplanen?

- Hittil: Gjødslingsplan har fungert bra der spredemengder styres av hvor mye gjødsel man trenger, men mindre bra der spredemengder styres av hvor mye gjødsel man har.
- Framover: maksgrenser for fosfor.
- Gjødslingsplanen skal tjene flere funksjoner:
 - å gjødsle riktig
 - å unngå overforbruk
 - arealmessig god fordeling innenfor de grensene som gjelder
- Gjødseljournal: hjelpemiddel og kontrollgrunnlag for oppfølging av grensen.

Gjødselplan – hvordan praktisere?

Hva med flerårig plan?

- Hovedregelen vil være årlig plan, men utelukker ikke å gjenbruke samme plan flere år: arealer drives mer ekstensivt og på samme måte år etter år.
- Kriterier for flerårig plan vil bli presisert i veiledning.

Foreligge før den enkelte vekstsesong

- justeres etter behov dersom vekstforholdene avviker

Hva hvis man har < 25 daa og < 75 kg P (og derfor er unntatt fra gjødslingsplan og fosforgrenser)?

- Møter likevel krav i § 14 om gjødsling etter behov, og § 27 om å føre journal.

Jordprøver

Differensiering i krav til maks alder:

< 2 år (avløpsslam § 22),

< 4 år (balanse gjødsling § 20 og poteter og grønnsaker § 21),

ellers < 8 år (§ 26).

§ 29 har krav til uttak og analyser:

- Jordprøver skal være representative mht. jordvariasjon, størrelse og form på arealet.
- Analyseresultat for P-AL-verdi, pH, jordart, moldinnhold.
- Resultater skal innleveres til offentlig register fra tidspunkt Landbruksdirektoratet bestemmer. Hjemmelsgrunnlag for å innhente opplysninger er i forurensningsloven. Landbruksdirektoratet vil få ansvar for forvaltning, behandling og sikring av data.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033-->
Krav til spredetidspunkt	Omtrent samme krav som tidligere, se veiledning		Kravene i ny forskrift gjelder. Se veiledning for hva som gjelder ditt område.						
Innmarksbeite som spredeareal for husdyrgjødsel	Søknadspliktig. Godkjenninger gitt før 1.feb. 2025 gjelder fortsatt, såfremt arealet oppfyller definisjon av innmarksbeite i § 3 bokstav i. Tidligere godkjenninger kan oppheves.								
Innmarksbeite som spredeareal for mineralgjødsel	Tillatt så lenge du har gjødslingsplan fra 2022 eller 2023 som viser at det ble brukt mineralgjødsel før 1. feb. 2025			Søknadspliktig					
Gjødslingsplan	Som før	Kravene i ny forskrift gjelder.							
Gjødslingsjournal, inkl. oversikt over mottatt gjødsel > 75 kg P	Ikke krav	Kravene i ny forskrift gjelder.							
Innrapportering av opplysninger om bortskaffelse av gjødsel >75 kg P	Kravet gjelder fra det tidspunkt Landbruksdirektoratet bestemmer								
Jordprøver	Jordprøver tatt før 2025 er godkjent såfremt de er kartfestet og gir informasjon om jordart, pH, P-AL og moldinnhold.					Jordprøver skal tilfredsstillere krav i ny forskrift			
Innrapportering av analyseresultat fra jordprøver	Kravet gjelder fra det tidspunkt Landbruksdirektoratet bestemmer								
Bruk av gjødselvarer med avløpsslam						Ikke tillatt hvis P-AL ≥ 14 . Siste jordprøve maks 2 år gammel. Det kan maks tilføres 25 kg P/daa over en tiårsperiode.			

Hjemler til strengere og mer lempelige krav og gi dispensasjon

- Strammere spredefrister tar til å gjelde fra 2027. Dersom SF vurderer det som aktuelt med lempeligere frist, ref. § 31 bokstav b og c, burde derfor det være på plass i tide til 2027.
- Strengere regler enn i forskriften nasjonalt vil ikke ha «deadline» på samme måte.
- Øvrige hjemler det også vil komme spørsmål om å bruke:
 - SF kan stille strengere krav til lagring og spredning (§ 31 bokstav a og g).
 - SF kan stille krav til gjennomføring av avbøtende tiltak ved dyrking av radkulturer (§ 31 bokstav e).
 - Kommunen kan gi tidsbegrenset disp. til gjødsling utenom godkjent spredeareal.
- Enkeltvedtak etter § 31 og dispensasjoner etter § 32 skal innrapporteres.

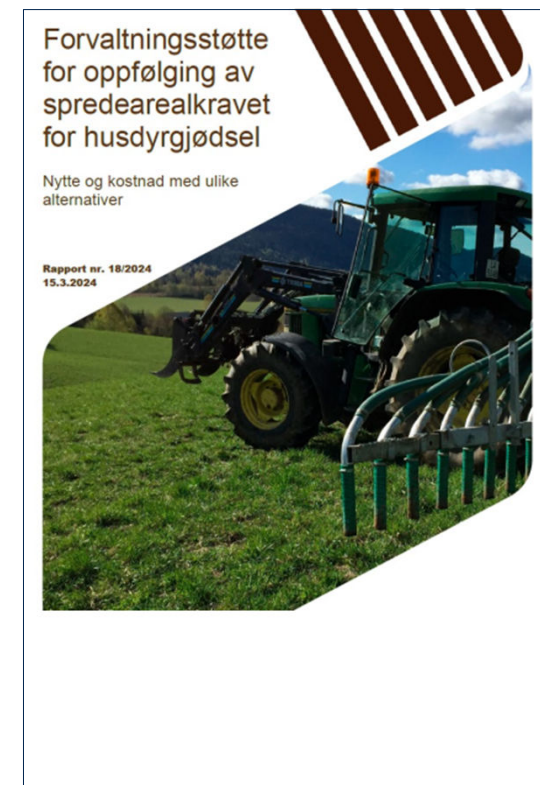
Hjemler til strengere og mer lempelige krav (2)

- Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Miljødirektoratet og Mattilsynet, har ansvar for å utarbeide:
 - veiledning til næringen
 - rundskriv til forvaltningen
- Rundskriv vil også ta opp tilfeller der det er aktuelt med innstramming/oppmykning, samt hensyn og vilkår som skal vektlegges.
- Departementene jobber med nasjonale føringer for vannforvaltning. I gjennomgang av aktuelle tiltak og virkemidler vil det bli vist til hjemlene til å innføre strengere og mer lempelige krav til gjødselbruk.
- LMD og KLD vil gi nærmere retningslinjer om bruken av hjemmelen til strengere krav til spredemengde.

Forvaltning og oppfølging

- Mangelfull oppfølging av dagens regelverk av flere grunner.
 - ✓ tungvint å drive tilsyn bl.a. av spredearealkravet, og vanskelig å følge opp brudd
 - Med nytt regelverk vil oppfølging settes enda mer på prøve.
 - ✓ samtidig som det er avgjørende for legitimiteten for regelverk og jordbruk
 - Direktoratsoppdrag:
 - veiledning og rundskriv
 - forvaltningsverktøy
 - for å holde felles oversikt over arealene
 - for å ivareta rapporteringsplikter
- Pågående arbeid der det er viktig å høste erfaring og trekke inn SF.

Veiledning – hva er tilgjengelig nå

På Landbruksdirektoratets nettsider:

- kortfattet veiledning for bonden
- bygges ut etter hvert som spørsmål kommer
- fosforkalkulator (laget med SF Rogaland)

Rettleiing til gjødselbrukforskrifta

Her finn du ei kortfatta oversikt over krava i gjødselbrukforskrifta. Rettleiinga erstattar ikkje lov og forskrift. Kontakt kommunen om du har spørsmål til korles du skal forstå reglane.

Kalaset 21.01.2025, Sist oppdatert 16.10.2025

Slett ut dokumentet

Søk i dokumentet

Gå til innhold

- Del viktigaste endringane
- Krav til gjødselager og driftsbygningar
- Oppsamling og lagring av gjødsel og fôr på beite

Handtering av vasske frå veksthus og plantebær

Mengde fôr i oppgitt region for perioden 01.01.2023 er 2,3 kg pr. daa.
Innmærkbetter godkjent spredareal overregnes til fulldyrka jord med faktoren 0,87

Kode	Drøring	Faktor	1. okt	1. mars	Sum P	Ant. dyr	Uker	Timer	S
120	Melkdyr: avkølt under 7 tonna	15,00							
121	Melkdyr: avkølt over 7,5 tonna	15,00							
122	Arbeider: kalbitt de siste 15 månedene	8,00							
123	Ungdyr, slaktevekt 120 kg / 18 ned	5,00							
145	Søyer, født i før eller tidligere	2,00		216	412	186	18		
146	Været, født i før eller tidligere	2,00		8	16				
139	Melkdyr, født i før eller tidligere	2,00							
140	Melkdyr	2,00							
142	Arbeider	2,00							
115	Hester, under 3 år (i aul eller ikke)	5,00							
116	Hester, 3 år og eldre (i aul eller ikke)	7,50							
193	Hester i pensjon, Aul, beredde								
195	Arbeider, minst ett født	8,50							
155	Purkøring*, arbeidsdyr i aul	2,40							
155	Purkøring*, arbeidsdyr i skattebitt	14,30							
157, 158, 159	Ungdyr til aul	6,50							
160	Ungdyr som slaktevare (slaktevekt > 50 kg / 15 uker)	0,50							
184	Slaktegris, vekt < 130 kg	0,47							
161	Virke- og rignehøen, > 20 uker	0,120							
162	Arbeider (slaktevare)	0,250							
168	Arbeider gjens	0,250							
168	Arbeider under	0,250							
168	Arbeider i aul	0,250							
185	Livkyling, påført til verpethen	0,014							
186	Slaktegris vekt > 130 kg	0,250							
186	Slaktegris vekt > 130 kg	0,250							
186	Slaktegris vekt > 130 kg	0,250							
187	Slaktegris	0,250							

Region: Alle fylker utenom Rogaland, Troms og Finnmark | Periode: 01.01.2023

Sum P ved beite utenom spr. areal

Eierforhold	Dyrka jord	Overflate
Egen jord (PT)	dyrka	Gode
Løst jord (PT)		
Sum	110	

Oppsummering

Sum P fra husdyrhold (kg)

= Netto fosfor

Tillatt spredt på egne arealer

110 daa x 2,3 kg pr. daa

Må bortkaffes (nabosamarb., biogas)

Veiledning tilgjengelig på sikt

- Mer informasjon på Ldirs nettsider om hvordan du søker, dokumenterer og rapporterer.
- Rundskriv til forskriften.
- Ldir ønsker spørsmål og innspill fra forvaltningen via SF.

Landbruksdirektoratet utvikler nytt fagsystem

- skal lette arbeidet med rapportering og søknader for bonden
 - søknad om godkjenning av innmarksbeite, registrere areal med fosforkrevende vekster, innsending av gjødseljournal hvis kontroll mm.
- skal gi kommunene et bedre verktøy til å sørge for at kravene overholdes
- innledende fase nå
- 2 års utviklingstid, men vil prøve å lansere enkeltdeler underveis
- involvere bl.a. bønder, kommuner og SF

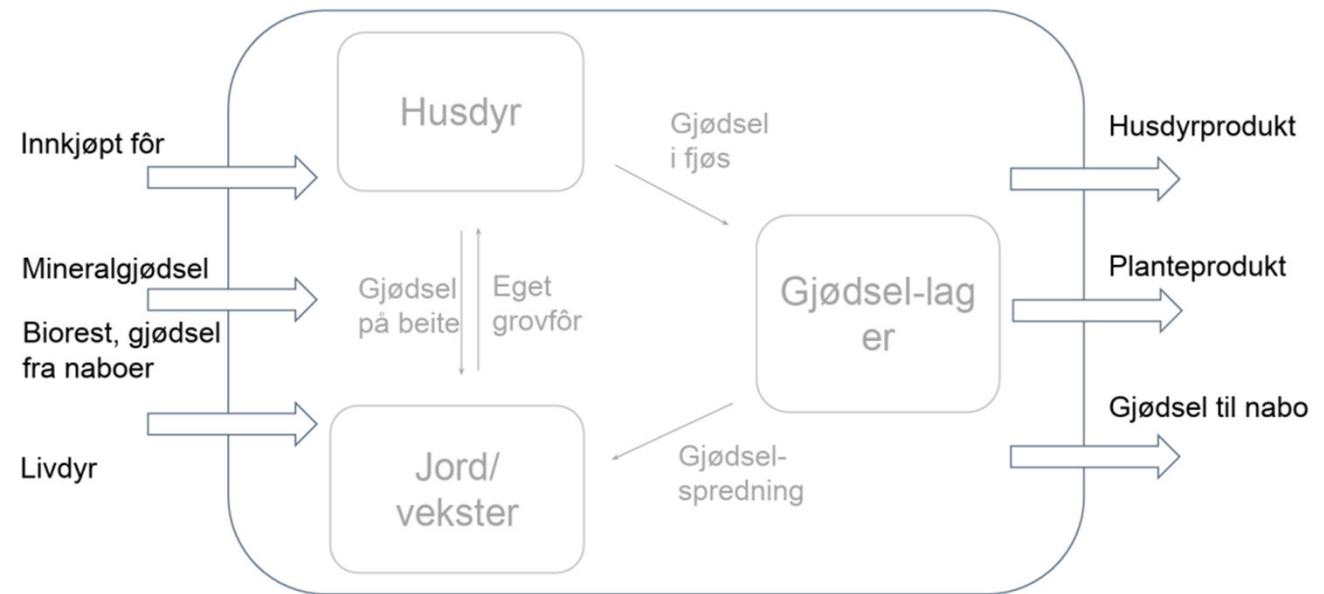
Jordprøveregister

- Landbruksdirektoratet skal samarbeide med NIBIO.
- Trenger rutinebeskrivelse for uttak av prøvene.
 - foreløpige retningslinjer for 2025

Balansegjødsling

- Faglige problemstillinger.
- Det trengs tekniske verktøy før 2027.

PowerBI-rapport til bruk i kommunene

- Foreløpig hjelpemiddel til å vurdere om foretakene har nok areal til fosfor fra husdyrgjødsel.
- Tilgang til SF først – deretter kommunene.

Org. nummer	Navn	Driftssenter	Kommune	Kg P fra egen husdyrgjødsel	Disp. areal fulldyrka + overflatedyrka (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2025-2026 (kg P)	Må bortsaffes/Kan mottas 2025-2026 (kg P)	Spredareal som mangler/Spredareal man har ekstra 2025-2026 (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2027-2029 (kg P)	Må bortsaffes/Kan mottas 2027-2029 (kg P)	Spredareal som mangler/Spredareal man har ekstra 2027-2029 (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2030-2032 (kg P)
			RINGSAKER	942	156	546	396	113	437	505	180	39
			RINGSAKER	53	89	312	-259	-74	249	-197	-70	22
			RINGSAKER	895	584	2 044	-1 149	-328	1 635	-740	-264	1 46
			RINGSAKER	140	132	462	-322	-92	370	-230	-82	33
			RINGSAKER	15	36	126	-111	-32	101	-86	-31	9
			RINGSAKER	779	279	977	-198	-56	781	-2	-1	69
			RINGSAKER	690	415	1 453	-763	-218	1 162	-472	-169	1 03
			RINGSAKER	1 354	264	924	430	123	739	615	220	66
			RINGSAKER	310	115	403	-93	-26	322	-12	-4	28
			RINGSAKER	905	494	1 729	-824	-235	1 383	-478	-171	1 23
			RINGSAKER	646	436	1 526	-880	-251	1 221	-575	-205	1 09
			RINGSAKER	1 056	0	0	1 056	302	0	1 056	377	1
			RINGSAKER	280	179	627	-347	-99	501	-221	-79	44

Spørsmålsrunde

Statsforvalteren i Agder

Facebook Statsforvalteren i Agder
Nettside statsforvalteren.no/agder